

Nicelikten Niteliksizliğe Türk Yükseköğretimi Tarihinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri
From Quantity to Poor Quality: Faculties of Economic and Administrative Sciences in Turkish Higher Education History

Arzu Özkanan*^{ID}, Osman Kürşat Acar**^{ID}

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi
Research Article

Sorumlu Yazar :
Corresponding author :

* Isparta Uygulamalı Bilimler
Üniversitesi
Uzaktan Eğitim MYO
arzuozkanan@gmail.com
ORCID: 0000-0003-2166-7827

** Süleyman Demirel Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
osmanacar@sdu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-1961-645X

Başvuru / Submitted :
5 Mayıs 2022

Kabul / Accepted :
17 Temmuz 2022

DOI: 10.20860/ijoses.1112878

Atıf / Citation :

Özkanan, A & Acar, O. K.
"Nicelikten Niteliksizliğe Türk
Yükseköğretimi Tarihinde İktisadi
ve İdari Bilimler Fakülteleri".
Uluslararası Sosyal ve Eğitim
Bilimleri Dergisi, 18(2022): 1-15.

Benzerlik / Similarity: %11

Öz

Ülkemizde İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri en yaygın ve aktif öğrencisi en fazla olan, iş imkânının en yaygın olduğu fakültelerdir. Ancak günümüzde kontenjan fazlalığı, müfredat farklılığı, eğitim kalitesi, öğretim elemanı kalitesi, staj ve uygulama dersi, dijital dönüşüm gibi çok önemli sorunlar ile karşı karşıyadır. Bu çalışma İİBF'lerin sorunlarından kaynaklanan belirsiz geleceğine yönelik çözüm önerileri geliştirme ve bu durumu literatüre taşıma amacıyla. Bu doğrultuda deneyimli 17 öğretim üyesi ile yapılan görüşmeler doğrultusunda alandaki sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bulgular ışığında fakültelerin sorunları iki alt başlıkta değerlendirilmiştir. Fakültelerin ve türevlerinin sayıca fazlalığı ile birlikte kontenjanların fazlalığı nicel sorunu oluştururken; müfredatın güncellenmesi ile öğrencilerin ve öğretim elemanlarının kaliteleri nitelik sorununu oluşturmuştur. Buradan hareketle özellikle kontenjan kısıtlamasına giderek öğrenci sayısını belirli bir düzeye indirmek, aynı zamanda fakültelerin birleştirilmesi başta olmak üzere fakülte türünün azaltılması ile müfredatın da çağın ihtiyaçlarına uygun olarak güncellenmesi önerileri geliştirilmiştir. Aynı zamanda dijital alandaki gelişmeler ekseninde yeni eğitim metotlarının uygulanması ile mezunlarının daha kalifiye olabilecekleri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri, İşsizlik, Üniversite Eğitimi, Yükseköğretim Tarihi.

Abstract

The Faculties of Economics and Administrative Sciences are the most widespread and active faculties with the highest number of students in Turkey. However, today, it is facing very important problems such as quota, curriculum difference, education quality, faculty quality, internship, practice lesson. In addition, these faculties, where too many graduates are given. This study aims to develop solutions for the uncertain future of this faculties, and to carry this situation to the literature. In this regard, problems in the field were tried to be identified in accordance with the interviews made with 17 experienced faculty members of the field. The high number of quotas together with the number of faculties and their derivatives constitutes the quantitative problem also with the updating of the curriculum, the quality of students and faculty members created the problem of quality. From this point of view, it has been developed to reduce the number of students to a certain level by going to the quota restriction, at the same time, to decrease the number of faculties, especially the merging of faculties, to update the curriculum in accordance with the needs of the age and to recruit students from a certain percentile.

Keywords: Faculties of Economics and Administrative Sciences, Unemployment, University Education, History of Higher Education.

Giriş

Eğitim ve öğretimin, içinde bulunduğu toplumu bilgi, değer ve davranış kalıplarına göre biçimlendirme gibi önemli hedefleri vardır. Bu noktada toplumun eğitim felsefesini belirleyen paradigmlar önem kazanmaktadır. Eğitim felsefesi ile ekonomik, siyasal, politik ve toplumsal sistemlerin dayandığı felsefe aynı istikamette olmalıdır. Devletler tarafından eğitim politikaları belirlenirken yerine göre vatandaşların istek ve beklentilerine bakmadan bilgi verme, eğitim ve öğretimin yanında devletin ideolojik kodlarının yeni nesillere aktarılması için bir araç olarak görülmüştür. Bu nedenle eğitim, milli bir alan olarak devletlerin kontrol etmek istediği alanların başında gelmiştir. Batının Aydınlanma olarak öne sürdüğü aklın öncelendiği modern eğitim anlayışı, Osmanlı'nın son dönemlerinde Tanzimat, Islahat Fermanları, Meşrutiyet ile batılılaşma ekseninde eğitim felsefesi belirlenirken en çok üzerinde durulan konulardan olmuştur. Askeri, idari, ticari, adli birçok alanda batı tarzı okul kurulmuştur. Cumhuriyetin ilanı ile modern, laik ve milli bir eğitim sistemi kurulması için önemli adımlar atılmıştır (Bozaslan ve Çokoğullar, 2015; Kaygısız, 1997: 5). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e bu sürecin bir örneği de bugün İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri'nin temelini oluşturan Osmanlı'dan kalma Hamidiye Ticaret Mektebi'dir.

Türkiye'de İİBF'lerin tarihine bakıldığında ilk olarak 1859 yılında kurulan Mektebi Mülkiye, ardından 1883 yılında kurulan Hamidiye Ticaret Mektebi'ne kadar giden 160 yıllık bir süreçten bahsedilebilir. Cumhuriyet döneminde ise ilk olarak İstanbul Üniversitesi'nin kurulmasından sonra 1936 yılında kurulan İktisat Fakültesi önemli bir dönüm noktasıdır. Ama modern anlamda İİBF'ler 1959 yılında İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanunu'na dayandırılabilir. Hatta birçok çalışmada tarihin ilk yönetim okulu olarak kabul edilen Osmanlı Enderun Okulları, İİBF'ler için bir başlangıç kabul edilebilmektedir. Ama tam olarak bu fakültelerin İİBF olarak isimlendirilmesi 1982 sonrası olmuştur. Bu fakültelerin tarihi ilk olarak 1859 Mektebi Mülkiye'nin kurulması baz alınırsa 160 yıl, 1959 yılı Akademiler Kanunu baz alınırsa 61 yıl, 1982 yılı baz alınırsa 38 yıllık bir geçmişinin olduğu söylenebilir. Tabii Enderun Okulu bu anlamda bir milat kabul edilirse İİBF'lerin tarihi çok daha eskilere götürülebilecektir.

Bugün Türkiye'de 2020 yılı itibarıyla 77'si vakıf ve 129'u devlet olmak üzere, 206 adet üniversite bulunmaktadır. Türkiye'de son dönemde her ile bir üniversite, siyasi iktidarların istekleri ile her ilçeye bir meslek yüksekokulu hatta fakülte, üniversitelerde kadrolaşmak veya mevcut yönetim yapısının değişmesi için sayısal olarak atamalar, daha çok kişinin üniversite mezunu olması gibi konuların gündemde olduğu nitelikten ziyade nicelik sorununun ön planda olduğu bir üniversite ve fakülte problemi vardır. Bu çalışma ile öncelikle üniversite ve fakülte kavramları tanımlanarak İİBF'lerin genel ve kısa bir tarihçesi incelenmiştir. Bu inceleme ile Türkiye'nin en yaygın ve en fazla öğrencisi olan İİBF'ler ile ilgili alan yazında bir eksiklik olduğu için bu eksikliğe katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Ardından İİBF'lerde dekanlık yapmış ve İİBF'lerin durumu hakkında bilgi sahibi farklı üniversitelerden 17 deneyimli öğretim üyesi ile görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ile nitel bir analiz yapılmıştır. Çalışma ile İİBF'lerin sorunları ve çözüm önerileri genel hatları ile ortaya konulmuştur.

Dünyada ve Türkiye'de Üniversite Kavramı

Üniversite kelimesi köken olarak Latince "üniversitas" kökünden çoğulcu bir niteliğe atfen birlik, öğretmenlerin ve öğrencilerin loncası anlamına gelir. Türk-İslam kültüründe medrese, külliye, Tanzimat'tan sonra darülfünun isimlendirmeleri yapılmıştır. 1933 sonrası reform ile İstanbul Üniversitesi'nin kurulması ile birlikte üniversite kavramı kullanılmıştır. 2547 ve 2809 sayılı kanunlarda üniversite, dar çerçevede bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan bünyesinde fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuvar, meslek yüksekokulu, araştırma ve uygulama merkezi ve benzeri birimlerden oluşan yükseköğretim kurumları olarak tanımlanmıştır. Daha geniş açıdan üniversite; sahip olduğu programlar ile öğrencilerine eğitim-öğretim vererek ülkenin ihtiyaç duyduğu evrensel niteliklere sahip insan gücü yetiştiren, uluslararası ölçekte araştırma ve geliştirme faaliyetleri yapabilen, yeni buluşlar yapabilen, bilim ve teknoloji üreten, yaptığı ulusal ve uluslararası yayınlar ile akademik ve akademik olmayan bilgileri yayan, topluma, kurumlara, teknoloji transfer ofisleri ile teknokentler ile danışmanlık desteği verebilen, hatta bizzat üretimin içine giren, fakülte, enstitü, bölüm vb. birimlerden oluşan, kamu tüzel kişiliğine sahip, özerk, özgür kurumlar olarak tanımlanabilir (Günay, 2007: 7; Günay, 2004: 7).

Bugünkü anlaşıldığı şekli ile üniversitelerin temelleri 11. ve 12. yüzyıllarda Avrupa’da kurulan Bologna (1088), Paris (1170), ve Oxford Üniversiteleri’ne (1167) dayandırılrsa da ilk toplu manada eğitimlerin bilim tarihindeki ilk örnekleri medreselerdir (Sarton, 1927-1948, akt, Şen, 2012: 2). Dünyada yükseköğretimin ortaya çıkışı Platon’un MÖ 387’de kurduğu Akademia’sına, Aristoteles’in MÖ 334’de kurduğu Lyseum’a, Çin’de Han Hanedanınca kurulan okullara, İskender’in MÖ 330’da kurduğu Museum’a, Harran Akademisi’ne, Büyük Selçuklu Devleti Veziri Nizamülmülk tarafından kurulan Irâk, Horasan, Mâverâünnehir, Suriye ve Anadolu’nun çeşitli şehirlerinde Bağdat Nizâmiye Medresesi örnek alınarak kurulan Nizamiye Medresesi’ne, Orta Asya’da Buhara ve Semerkant’ta, Kuzey Afrika’da Endülüs’te Emeviler zamanındaki Gırnata, Kurtaba, Tuleytula şehirlerindeki medreselere, Kayseri’deki Çifte Medrese’ye, Konya’daki Karatay Medresesi’ne, Erzurum’daki Çifte Minareli Medrese’ye kadar uzanır. (Doğramacı, 2007: 3; YÖK, 2001; Bernal, 1995; Gürüz, 1994) Özellikle Endülüs Emevi şehirlerindeki medreseler ayrıca Haçlı Seferleri ve Sicilya Devleti vasıtasıyla bilimin ve üniversite anlayışının Batı’ya aktarıldığı kaynaklarda belirtilmektedir. Özellikle İtalya merkezli Rönesans hareketlerinde Sicilya’daki İslam medreselerinin incelendiği ve taklit edildiği belirtilmektedir. Batı ve üniversiteleri bilimsel çalışmaları kendi kültürel kodlarına uyarlayarak gelişim sürecini devam ettirerek bugünkü haline gelmiştir (Saklı ve Akbulut, 2017: 11; Şen, 2012: 2).

Bilgi, rasyonalite ve ders bileşenlerinden oluşan ve aklın kurumsallaşması olan üniversitelere tarihsel olarak bakıldığında Ortaçağ Üniversitesi, Modern Üniversite ve Çağdaş Üniversite kavramı olarak üç dönemde ele alınabilir. Ortaçağ üniversitesi medreseler (batının ortaçağı, İslam medeniyeti için altın çağ olarak kabul edilmektedir; bu yönü ile medreseler Hristiyan ortaçağ üniversitelerinden daha ileri kabul edilebilir) ve Hristiyan ortaçağ üniversitesidir. Bu üniversiteler, araştırma yerine teoloji, felsefe, sanat gibi genel kültüre yönelmiş, mevcut bilgiyi tartışarak, yorumlayarak öğrenciye aktarma şeklinde eğitimi esas almıştır. Buluş, yenilik, icat ile ilgilenmemişler ama üniversitelerin dekanlık, rektörlük fakülte şeklinde kurumsallaşmasına katkı sağlamışlardır. Modern üniversite ise, meslek ve araştırmaya yönelmiştir. Pozitivist felsefenin etkisiyle modern üniversite genel kültürü bir yana bıraktığı için mezun olan mühendisler, doktorlar, avukatlar vb. kültürden yoksun meslek adamına dönüşmüşler, modern üniversite bu yönü ile eleştirilmiştir (Gasset, 1997, akt, Günay, 2004: 4). Ortaçağ üniversitesinden sonra modern üniversite ise, 19. yüzyılda kurulan Humboldt Üniversitesi olarak adlandırılan yeni üniversite yaklaşımıyla tanımlanabilir. Günümüzde daha önceki üniversite anlayışlarının birikimiyle oluşan eğitim, araştırma ve geliştirme, uluslaşma, demokratikleşme ve kamu hizmeti gibi temel misyonlar edinmiş, son olarak ulaştığı nokta olarak çağdaş üniversite, 1980 sonrası yaşanan değişim ve dönüşüm sonrası günümüz üniversiteleri olarak tanımlanabilir (Saklı ve Akbulut, 2017: 16; Antalyalı, 2007: 25; Günay, 2004: 4).

Türkiye Cumhuriyeti’nde üniversitelerin gelişimine bakıldığında Osmanlı’dan bilim veya teknoloji konularında önemli bir miras kaldığı söylenemez. Ama devlet ve askeri alanda istihdam edilecek teknisyen, mühendis, adli ve idari konularda istihdam edilecek kişilerin yetişeceği kurumlar, Cumhuriyetin ilk kurulan üniversiteleri için temel oluşturmuştur. Türkiye’de bugün 206’ya ulaşan üniversitelerin tarihsel gelişimi ilk olarak 1923-1946 Dönemi olarak ele alınabilir. Bu dönemde, 1933’te, Üniversite Reformu yapılmış ve 2252 sayılı yasa ile Fransız ekolünün ağır bastığı Darülfünun (bilim yurdu), İstanbul Üniversitesi’ne dönüştürülmüştür. Atatürk tarafından Türkiye’ye davet edilen İsviçreli Profesör Albert Malche’in raporu doğrultusunda Avrupa modeli yönetim ve eğitim-öğretimi esas alan ilk üniversite reformu yapılmıştır. 1933 yılında 2252 sayılı kanun çıkarılmıştır (Namal ve Karakök, 2011: 27). Özerkliğin kaldırıldığı bu dönemde Darülfünun’un öğretim elemanları tasfiye edilmiş ve Almanya’dan Nazi zulmünden kaçan çok sayıda Musevi asıllı profesör üniversitede istihdam edilmiştir. Üniversitenin kadrosuna Almanya’daki Nazi zulmünden kaçan bilim adamlarının alınması Türkiye’de Alman üniversite ekolünün oluşmasına etki yapmıştır. Yine bu dönemde İstanbul’da Yüksek Mühendis Mektebi olan okul, 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi haline dönüştürülmüştür. 1935 yılında Türkiye’nin mülki idaresinde çok önemli bir yeri olan İstanbul’daki Mülkiye, Siyasal Bilgiler Okulu adıyla Ankara’ya taşınmıştır. Daha sonra 1950’de Siyasal Bilgiler Fakültesi olarak Ankara Üniversitesi’ne bağlanmıştır (Ernek Alan, 2016: 107; Şen, 2012: 7; Günay, 2004: 12).

İkinci dönem olarak 1946-1960 arası dönemde 4936 sayılı yasa ile üniversitelere bilimsel ve idari özerklik verilmiştir. Daha önce kurulmuş Ankara’daki fakültelerin bir araya toplanarak 1946 yılında Ankara Üniversitesi’nin kurulması, 1955 yılında İzmir’de Ege Üniversitesi, Trabzon’da Karadeniz Teknik Üniversitesi,

Amerikan tipi esas alınarak 1956 yılında ODTÜ, 1957 yılında Erzurum'da Atatürk Üniversitesi kurulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan bu üniversitelerin teknik öğretim vermeleri yol, elektrik, köprü, fabrika ve bina gibi gerekli yapılar için ihtiyaç olan teknik elemanlar yanında Osmanlı'dan miras kalan eğitim kurumlarının da teknik alanlarda eğitim vermeleri de bu anlamda dikkat çekmektedir (Şen, 2012: 7; Günay, 2004: 12). Bu noktada Osmanlı'dan günümüze yükseköğretim konusunda fen alanında bir gelişim için bu adımlardan bahsedilebilir ama maalesef sosyal bilimler hep öksüz kalmıştır, sosyal bilimlere gereken önem tam olarak verilmemiştir.

Üçüncü dönemde 1960 ile 1973 arasında 115 sayılı kanun ile değişiklikler yapılmış, Anayasaya üniversite ile ilgili madde konulmuştur. 1967'de Hacettepe Üniversitesi kurulmuş, Robert Koleji 1971'de Boğaziçi Üniversitesi haline dönüştürülmüştür. Dördüncü dönem olarak 1973-1981 yılları arasında başta üniversite özerkliği kısıtlanmış, 1975'te YÖK kurulmuştur. Daha sonra 1981'e kadar bugün içinde benzer eleştirilerin yapıldığı plan ve proje olmadan politik kararlarla, öğrencilerin açıkta kalmaları gibi etkenlerle nitelikten ziyade niceliğin ön planda olduğu bir üniversite kurulum süreci yaşanmıştır. Bilim felsefesi açısından bilim ve bilginin nasıl edinilmesi gerektiğini sorgulamayan nakilci, batı eksenli taklitçilik, kısa yoldan diploma veren, kitlesel eğitim veren kurumlar ortaya çıkmıştır. Beşinci dönem olarak 1981 ve 2004 yılları arasında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu çıkartılmış, 1984 yılında ilk vakıf üniversitesi Ankara'da kurulmuştur. Tarihçeye bakıldığında genelde askeri darbeler sonrası düzenleme geleneği devam etmiştir. 2004 sonrası niceliksel olarak her ile bir üniversite, okullaşma oranının artırılması gibi nedenlerle birçok özel ve kamu üniversitesi kurulmuştur. Son yıllarda bilim felsefesi açısından kalite eksenli tartışmalar artsa da ana sorunlar yanında kâr amacı güdüp gütmeyen tartışmalı vakıf üniversiteleri de sorunun yeni bir boyutu olmuştur (Şen, 2012: 7; Günay, 2004: 12).

Dünya son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, sosyoekonomik yapı, iletişim vb. alanlarda önemli ve hızlı bir değişim geçirmektedir. Bu hızlı değişim ile birlikte, devletin üniversiteler ile olan ilişkisi, üniversite özerkliği ve kamuya hesap verme sorumluluğu, üniversitelerin uluslararasılaşması, üniversitelere olan bakışın hoca – öğrenci ekseninden öte bilgi toplumu ve ekonomisinin kaynağı ve karmaşık bir işletme olarak görülmesi, pragmatik üniversiteye doğru bir yönelmenin olması, kamu yükseköğretim kurumlarının rakiplerinin çıkması, yükseköğretimin ticarileşmesi, bilginin pazar mantığı çerçevesinde alınıp satılır bir meta olarak görülmeye başlaması gibi nedenler ile değişmektedir (Erdem, 2006: 311-312). Üniversitelerde özellikle demokratik ülkelerde, kimlerin öğrenim göreceği, kimlerin hoca olacağı, hangi konuların öğretilip araştırılacağı, mezuniyet işlemleri gibi konularda üniversitenin ne kadar yetkili olacağı konusu olan özerklik, hükümetlerin üniversite üzerindeki yetkisi, üniversite yönetimlerinin seçilmesi, öğrencilerin durumları, eğitim şekli, üniversite sanayi, üniversitenin halka işbirliği hep tartışılan konular olagelmıştır (Hetherington, 1965 akt, Doğramacı, 2007: 9). Ayrıca üniversitelerin özerkliği yanında 1981 sonrası kurulan Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'un yapısı, Türkiye yükseköğretim sisteminin son yıllarda ciddi anlamda olağanüstü büyümesi, YÖK ve yükseköğretim kurumları arasındaki ilişkilerin daha da fazla tartışılmasına neden olmuştur. Bunun sonucu Türkiye için YÖK'ün eşgüdüm sağlayan bir üst kurul olarak yeniden yapılandırılması, üniversitelerin yetkilerinin artırılması yönünde politika talepleri hep gündemde olmuş, Ocak 2013'te YÖK tarafından hükümete bir taslak verilmiş ama bir sonuca ulaşılamamıştır (Çelik ve Gür, 2014: 19).

Fakülte Kavramı ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

2547 sayılı kanunda fakülte; yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan, kendisine birimler bağlanabilen üniversiteler bünyesinde bir yükseköğretim kurumudur. Bedene ve ruha, yetenekli olduğu güzelliğin verildiği yerler olan fakülteler; öğrencilerin gelecekteki sosyal hayatlarına hazırlandığı yerler olarak da görülebilir (Patır ve Yıldız, 2008: 294).

İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri, adından da anlaşılacağı gibi ekonomi ve yönetim ağırlıklı fakültelerdir. Başta muhasebe, iktisat, yönetim ve organizasyon, hukuka giriş gibi temel derslerin ortak olarak verildiği, ayrıca entelektüel olarak yönetim felsefesi, küreselleşme, siyasi tarih, diplomasi alanlarında eğitim öğretim yapılan, piyasada işletmelerin ve STK'ların pazarlama, yönetim, muhasebe, insan kaynakları yönetimi, denetim gibi eleman ihtiyacını karşılayan; devlet içinde yönetici, uzman, denetçi, müfettiş gibi üst düzey kadroların yanında ara düzey memurların da yetiştirildiği fakültelerdir.

İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültelerinin tarihine bakıldığında modern anlamda olmasa da kökeni 2. Murat'a kadar dayanan Enderun Mektebi'ne kadar götürülebilir. Ama Türkiye'de İİBF'lerin modern anlamda tarihçesi 18. yy ikinci yarısına dayandırılabilir. Osmanlı Devleti'nde özellikle Tanzimat Fermanı sonrası eğitimde modernleşme faaliyetleri kapsamında askeri, mülki, zirai ve tıp alanında birçok okul açılmıştır. Eğitim faaliyetleri konusunda özellikle 2. Abdülhamit Han zamanında önemli adımlar atılmıştır. Bu dönemde diğer alanlar yanında ticari alanda okul kurma girişimleri hızlanmıştır. 1861 yılında ilk ticari okul kurma girişimi başarılı olmasa da Sultan II. Abdülhamid'in himayesinde Fransız ekolü ilham alınarak 1883 tarihinde Avrupa'nın birçok ticaret okulundan önce Hamidiye Ticaret Mektebi kurulmuştur. Bu mektep, ayrıca İİBF'lerin işletme bölümü için bir başlangıç kabul edilmektedir. Bu okulun diğer önemli bir özelliği Marmara Üniversitesi'nin kuruluşu için milat olarak kabul edilmesidir. Hamidiye Ticaret Mektebi Osmanlı Devleti'ni ilk resmi okulu olsa da gayrimüslim tebaa tarafından kurulan Heybeliada Rum Ticaret Mektebi bu okuldan önce kurulmuştur. Aynı şekilde İİBF'lerin kamu yönetimi bölümlerinin geçmişi de 1859 yılında kurulan ve 1877 yılındaki düzenlemeler ile yükseköğretim niteliği kazanan Mektebi Mülkiye'ye kadar dayandırılmaktadır. Bu okullar o dönem ticaret ve sanayinin gelişmesi karşısında yetişmiş insan gücü ihtiyacı ve dönemin kaymakam ve mal müdürlerinin daha iyi yetişmesi için kurulmuştur. (Erdoğan, 2019: 35; Gönüllü, 2019: 199; Erdoğan, 2018; Özkul, 2012; Timur, 2009: 187). İİBF fakülteleri içinde bölümler arasında işletme ve kamu yönetimi bölümlerinin kurucu bölümler olduğu söylenebilir.

Cumhuriyetin ilk yılları ile birlikte Osmanlı'dan miras olarak kalan okullar, bugünkü anlamda birçok fakültenin temelini oluşturduğu gibi İİBF'lerin de temelini oluşturmuştur. Cumhuriyet dönemi ile birlikte ve sonrasında İİBF'lerde kuruluş ve gelişmede fakültelerin işletme bölümleri en önemli aktör olmuştur. Ve bu aktörün gelişimi ve arkasında yatan kapitalist ekonomi ve pozitivist eğitim anlayışı, bu fakültelerin gelişiminde etkili bir felsefi altyapı olmuştur. Bu durum geleneğin çok eskiye dayanması ve bu anlamda güçlü olması yönüyle etken olarak Hamidiye Ticaret Mektebi'ndeki ticaret eğitimine de dayandırılabilir. Bunun yanında Türk işletme yönetimi ekolünün gelişiminde genel olarak 3 ekol etkili olmuştur. Cumhuriyetin ilk zamanlarında Fransız, daha sonra Alman ve son olarak Amerikan ekolü etkili olmuştur. Özellikle Amerikan ekolünün etkin olduğu son dönemde birtakım kuruluşlar ön plana çıkmıştır. Uluslararası Kalkınma Ajansı, Ford Vakfı'nın desteğiyle Harvard İşletme Okulu'nun faaliyetleri, İşletme İktisadi Enstitüsü kuruluşu, Türk Sevk ve İdare Derneği, Sevk ve İdarecilik Eğitim Vakfı, ODTÜ İdari İlimler Fakültesi kuruluşu, Robert College (Boğaziçi Üniversitesi) Yüksek Okulu İş İdaresi ve İktisat Fakültesi'nde Amerikan ekolünün etkisini görmek mümkündür (Negiz, 2020: 8-10).

İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri 1959 yılı öncesi Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi gibi isimler ile anılırken 1959 tarih ve 7334 sayılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanunu ile kurumsallaşma açısından çok önemli bir adım atılmıştır. 1959 sonrası İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanunu'na göre Ankara, Bursa, Eskişehir, Trabzon, Adana, Malatya ve İstanbul'da İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri kurulmuştur. Bu dönemde Şişli Siyasal Bilimler Yüksekokulu (1962) kurulmuş, daha sonra Anayasa Mahkemesi kararı ile 1979 yılında İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne devredilmiştir. 1982 sonrası ise bu İİBF'ler tekrar bir değişim geçirmiştir. 41 Sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilâtı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu ile İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri, 1959'daki gibi bir değişim ile 1982 sonrası İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ne dönüşmüştür (Negiz, 2020). Bugünkü anlamda İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin temeli 1982 sonrası atılmıştır denilebilir. Ama 1959 İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanunu sonrası Ankara, Bursa, Eskişehir, Trabzon, Adana, Malatya ve İstanbul'da kurulan bu akademiler bugünkü manada İİBF'ler için gerçek kuruluş dönemidir. Halen birçok üniversite rektörü, siyasetçi, iş adamı, vali bu okullardan mezun olmuştur.

Bu çalışma ile de eleştirisi yapılan İİBF'lerin oldukça dağınık yapıda olması, Tablo 1 ve 2'de görüldüğü gibi tarihinden gelen bir gelenektir ve hala devam etmektedir ve muhtemelen ilerleyen yıllarda da devam edecek gibi görünmektedir. Örneğin Marmara İİBF, 1982 yılında daha önce İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlı Ekonomi, İşletme, Siyasal Bilimler ve Ticari Bilimler fakültelerinin birleştirilmesiyle oluşturulan bir fakülte iken aynı fakülte 23.03.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla, Marmara Üniversitesi

İİBF'nin kapatılarak yerine İşletme, İktisat ve Siyasal Bilgiler Fakülteleri kurulmuştur. Yani 30 yıl sonra eskiye dönüşmüştür. Türkiye'de benzer yapıda birçok İİBF vardır; ilerleyen dönemlerde benzer durumlar bu fakülteler için geçerli olabilir.

Tablo 1: Türkiye'deki Eski ve Yeni Tür Fakülte ve Yüksekokullar

1982 Öncesi İİBF ve Türleri	1982 Sonrası İİBF ve Türleri	Son Dönem Fakülte İsimlendirmesindeki Dağılım
Hamidiye Ticaret Mektebi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi
Ticaret Mektebi Âlisi	Siyasal Bilgiler Fakültesi	Ticari Bilimler Fakültesi
Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi	İşletme Fakültesi	Yönetim Bilimleri Fakültesi
Mülkiye Mektebi	İktisat Fakültesi	Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu
Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu	İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Uygulamalı Bilimler Fakültesi
Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu		Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi		Uygulamalı Yönetim Bilimleri Yüksekokulu
İş İdaresi ve İktisat Fakültesi		

Tablo 2: Türkiye'deki İİBF'lerin Eski ve Yeni Bölüm İsimleri

1982 Öncesi İİBF Bölüm İsimleri	1982 Sonrası İİBF Bölümleri	
Muhâsebe ve Riyâziyât-ı Ticâriyye	Kamu Yönetimi	İnsan Kaynakları Yönetimi
Ticaret ve Şehbenderlik	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Ulaştırma
Mektebi Mülkiye	İşletme	Lojistik
İdarî, Siyasî ve Malî Şube	Maliye	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık
İktisat	İktisat	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
Banka ve Sigorta	Ekonomi	Uluslararası Ticaret
Ekonomi	Sağlık Yönetimi	Muhasebe ve Finansman
İşletme	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	Bankacılık ve Finans
Siyasal Bilgiler	Uluslararası İlişkiler	Yönetim Bilişim Sistemleri
	Ekonometri	Sermaye Piyasası
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri ilişkileri	Organik Tarım İşletmeciliği
	Yerel Yönetimler	Muhasebe Bilgi Sistemleri
	Sosyal Hizmetler	Gümrük İşletme
		Turizm İşletmeciliği vd. bölümler

Türkiye'de İİBF'lerin bugünkü durumuna bakıldığında devlet üniversitelerinin 146 tane fakülte ve yüksekokullarında toplam 2018 yılı itibarıyla 1.887.352 öğrenci eğitim görmektedir. Vakıf üniversitelerinde 80 adet fakülte ve yüksekokullarda 73.739 öğrenci eğitim görmektedir. Vakıf ve devlet üniversitelerinde toplam 226 adet İİBF ve türevleri ile birlikte 12 tür İİBF'de toplam 1.961.091 öğrenci eğitim ve öğretim hayatına devam etmektedir. Bu öğrencilerin 1.495.558 tanesi Açıköğretim fakültelerinde, 465.533 tanesi ise örgün öğretimde eğitim öğretime devam etmektedir (<https://istatistik.yok.gov.tr/>, (14.04.2020)). Tablo1 ve 2'de görüleceği üzere

bu fakültelerde öğrenci sayısının yanında isimlendirme olarak ve fakülteler altında bölüm ismi olarak dağınıklık, 1980 sonrası ve özellikle son 10 yılda ciddi anlamda artmıştır.

Bugün dünyada üniversiteler, toplumun değişen ihtiyaçları, finansal zorunluluklar, yapay zeka, dijital dönüşüm, uzaktan eğitim, teknoloji ve piyasa değişime/dönüşüme zorlanmaktadır (Günay, 2007). Aynı şekilde Türkiye’de her ile bir üniversite açılması, hatta ilçelere fakülteler kurulması başta olmak üzere benzer birçok konuda üniversiteler eleştiri konusudur. Bu eleştirilerin merkezindeki fakültelerin başında İİBF’ler gelmektedir. Gözler (2019) tarafından yapılan çalışmada Çanakkale merkeze 90 km uzaklıkta Biga’da İİBF kurulması, bilimsel araştırma yapmak, eğitim vermek, kasaba olarak addedilebilecek bir yerde sosyo-ekonomik şartlar göz önüne alındığında sırf taşranın geliştirilmesi için fakülte kurulması eleştiri konusu yapılmıştır (Görmez, 2019). Özellikle her ile üniversite, ilçelere fakülte kurulması noktasında ön plana çıkan İİBF’lerdir. Bandırma, Fethiye, Yalvaç, Söke, Hopa, İslâhiye, Nazilli, Ünye, Bolvadin, Akşehir, Uzunköprü, Boyabat, Bucak, Kozan, Serik, Sandıklı, gibi birçok ilçe fakülte kurulan ilçelere dâhil edilebilir. İlçelerde Mühendislik Tıp fakültesi örneği yoktur ama İİBF ve türevi olan yüksekokullar ve uygulamalı bilimler okul türleri örneği oldukça fazladır. Bu anlamda İİBF’lerin son dönemde eleştiri konusu olması bu anlamda oldukça normaldir.

İİBF’ler; sayıları, eğitim kalitesi yanında mezuniyet sonrası istihdam, Açıköğretim’deki kontenjan fazlalığı konusunda gündeme gelen bu fakülteler son dönemde tercih edilmemeleri ile de tartışılmaktadır. Tablo 3’te görüleceği gibi İİBF bölümlerinin doluluk oranı azalmaktadır.

Tablo 3: İİBF’lerde Bölümlerin Doluluk Oranı

S.No	Bölüm Adı	YKS Doluluk Oranı (%)		
		2016	2017	2018
1	Bankacılık ve Sigortacılık	100	97	20
2	Ekonometri	100	71	47
3	İktisat	99	71	56
4	İnsan Kaynakları Yönetimi	100	88	74
5	İşletme	99	64	63
6	Kamu Yönetimi	100	100	69
7	Maliye	99	98	69
8	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	100	99	69
9	Uluslararası İlişkiler	100	100	76
10	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	100	88	67

Kaynak: Kaplan, 2019, Memurlar.net

İİBF’ler ile ilgili önemli problemlerden birisi de kamuoyunun üniversitelere ve özelinde fakültele ve hocalara yönelik kurumsal ve bireysel itibar algısı noktasında ciddi sorgulama gerektiren durumların mevcut olmasıdır. Bu konuda Gözler (2019) bugün İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi diplomalarının ve hocalarının, 1970’li yıllarda lise diplomalarına ve lise hocalarına keza bugünün Mühendislik Fakültesini diplomalarının ve hocalarının 1970’li yıllarda endüstri meslek lisesi diplomaları ve hocaları kadar değerinin olmadığı yönünde önemli bir iddiaya dikkat çekmektedir. Sebep, bugün İİBF’lerde ve Mühendislik Fakültelerinde görev yapan öğretim üyesi sayısı 1970’li yıllarda Türkiye’de bütün liselerde ve endüstri meslek liselerinde görev yapan toplam meslek dersi öğretmen görev yapan öğretmen sayısından daha fazlalığına bağlamaktadır. Aynı şekilde bugün ilâhiyat fakültelerinde görev yapan öğretim üyesi sayısı 1970’lerde imam hatip liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmen sayısından daha fazlalığını dikkat çekerek fazla olanın değersizliğine dikkat çekmektedir. Benzer durumun üniversitelerde sadece İİBF’lerde değil proje çalışmalarında, akademik çalışmalarda, yazılan tez, kitap ve makalelerde, sempozyum ve kongrelerde de geçerli olduğu iddia edilmiştir (Gözler, 2019). Bu iddialar ciddi anlamda araştırma ve analiz gerektirse de konunun vahametini dikkat çekmesi açısından çok çarpıcı tespit veya iddialar olarak araştırmayı hak etmektedir. En önemlisi İİBF’ler başta olmak üzere yeniden değişim ve dönüşümü zorunlu kılmaktadır.

Yöntem

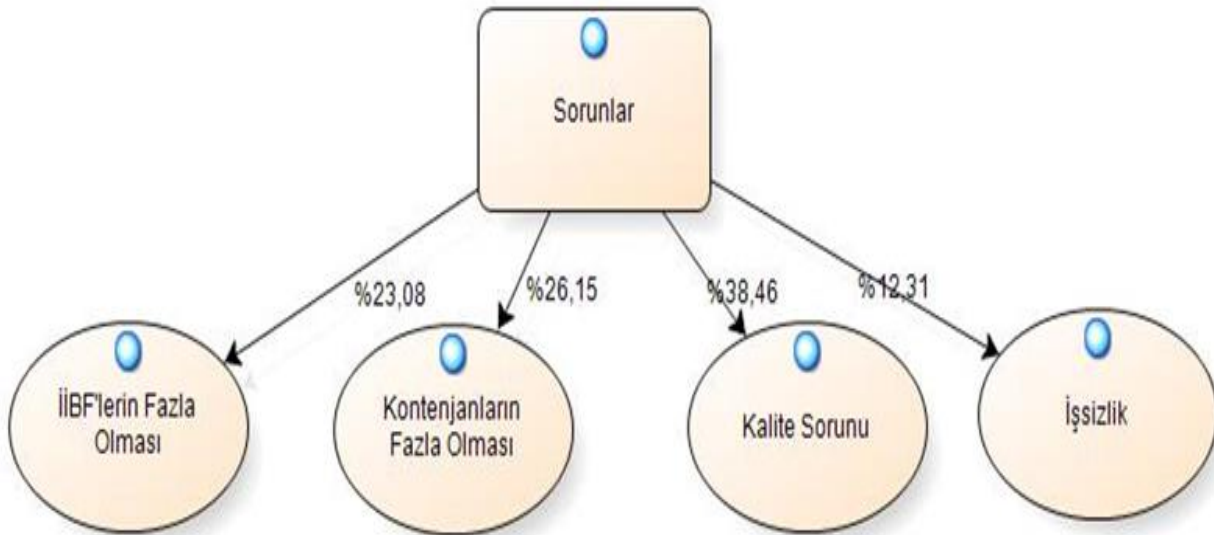
Literatürdeki çalışmalar, uygulamada görülen aksaklıklar, basında yer alan haberler ve yapılan gözlemler çerçevesinde İİBF'lerin içerisinde buldukları durum ile ilgili daha detaylı bilgi alınması gerekliliği ortadadır. Bu nedenle İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin sorunlarını ve bu sorunların çözüme kavuşturularak İİBF'lerin belirsiz geleceğine yönelik çözüm önerileri geliştirme amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Literatürde tüm soruları içeren bir çalışmanın olmayışı, ayrıca sorunların tespitinde alanda deneyimli öğretim üyelerinin görüşlerinden faydalanılması çalışmayı önemli kılmaktadır.

Araştırma kapsamında İİBF'lerin sorunları nitel metotla tespit edilmiştir. Araştırma, tanışık olunan ancak ayrıntılı anlayış oluşturulamamış olan olguların tespit edilmesi amacıyla gütmesi ile olgubilim deseni ile dizayn edilmiştir. Bu amaçla alanın deneyimli 17 öğretim üyesi ile önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formları ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar İİBF'lerde görevli, alanında deneyimli ve idarecilik yapmış öğretim üyeleri arasından belirlenmiştir. Çalışmada amaçlı örneklem yöntemi kullanılmış ve bu doğrultuda fakültelerden kişiler ile görüşülerek en fazla bilginin alınabileceği (Miles ve Huberman, 1994: 28) öğretim üyeleri sorulmuş, en fazla işaret edilen öğretim üyeleri ile görüşmeler tamamlanmıştır. Bu şekilde araştırmanın geçerliliği artırılmaya çalışılmıştır. Görüşmelerde benzer cümleler kurulmaya başlanması ile birlikte görüşmeler sonlandırılmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin Nvivo programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmada nitel verileri elde edebilmek amacıyla görüşme tekniği kullanılmış olup, bu amaçla yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır. Görüşme formları hazırlandıktan sonra uzman görüşleri alınıp gerekli güncellemeler yapılmış ve pilot uygulamalar ile sınanmıştır. Görüşmeler Eylül 2019- Kasım 2019'da gerçekleştirilmiş ve kayıtlar elle tutulmuştur. Araştırmaya dâhil edilemeyen 5 görüşme olmuş ve 17 görüşme tamamlandıktan sonra benzer cümleler kurulmasıyla görüşmeler sonlandırılmıştır. Görüşmelerin dökümleri yapılarak Nvivo nitel veri analizi programı ile kodlamalar yapılmış ve temalar oluşturulmuştur.

Bulgular

Katılımcılara ilk olarak İİBF'lerin sorunları sorulmuş ve elde edilen bulgular ışığında sorunlar; fakültelerin sayıca fazla olması, kontenjanların fazla olması, işsizlik, öğrenci-hoca-egitimde yaşanan kalite sorunları olarak 4 başlık altında toplanmıştır.

Şekil 1:İİBF'lerin Sorunlarına Yönelik Katılımcı Görüşleri

Şekil 1’de de görüldüğü üzere katılımcıların %38,46’sı öğrenci-hoca ve eğitimde yaşanan kalite sorunlarını İİBF’lerin en önemli sorunu olarak görmektedirler. Kalite sorununu takip eden kontenjan fazlalığı %26,15 ve onu takiben %23,08 ile İİBF’lerin fazla olması yer almaktadır. Buradan hareketle %49,23 oranında niceliksel olarak yaşanan fazlalığın İİBF’lerin sorununu oluşturduğu söylenebilecektir. 4 başlık altında toplanan bu sorunların her biri detaylandırıldığında elde edilen bulgular şu şekildedir:

Katılımcılardan elde edilen bulgular ışığında İİBF’lerin sayıca fazlalığı kontenjanlarda fazlalık oluşturmakta ve bu durum da kalitede düşüşe neden olmaktadır. Katılımcılar bu durumu şu şekilde ifade etmektedirler:

“Özellikle 2000’li yıllardan sonra bu alanlardaki öğrenci sayısı çok fazlalaştı, sayı artınca kalite de azaldı.” (Katılımcı 1)

“Neredeyse her üniversitede bu bölümler olduğu için doğal olarak kontenjanlar fazlalaştı. Kontenjanlar fazlalığı nedeniyle zaman içinde bu fakültelerden mezun olanlar işsiz kalmaya başladığı için bu fakülte bölümlerinin puanları düştü. Bunun dışında bu fakülteleri tercih eden öğrenciler genellikle liselerin akademik olarak daha düşük dilimindekiler olmaya başladı. Bu öğrenciler aldıkları yetersiz eğitiminin yanında isteyerek bu fakültelere gelmedikleri için doğal olarak kaliteli bir eğitim süreci olmuyor. Birçok fakültede hocalar da bu kalitesiz eğitim sürecinden etkilenmiştir. Kalitenin düştüğü bu ortamda öğrenciler kolay mezun oluyor ve doğal olarak eğitimin kalitesi düşüyor ve piyasada İİBF mezunları sorgulanıyor. Bunların yanında çok fazla İİBF açılınca eğitim kalitesi ve öğrenci kalitesinin yanında hoca kalitesinin de düştüğünü söyleyebilirim.” (Katılımcı 11)

“Genel olarak çok fazla bu alanda fakülte açılması, doğal olarak kontenjanların artması, bu alanda bir enflasyon oluşturdu, doğal olarak fazla olan değersizleşiyor. Eğitim kaliteleri ve öğrenci kalitesine bağlantılı olarak hoca kalitesi de düşmüştür.” (Katılımcı 17)

“Fazla sayıda fakülte kurulması sonrasında bu fakültelere gelen öğrencilerin yüzdeler dilimleri çok çok aşağılara düşmüştür. Doğal olarak öğrenci kalitesinin düşmesi beraberinde bu fakültelerde eğitim kalitesinin de düşmesine neden olmuştur.” (Katılımcı 9)

İİBF’lerin en önemli sorunu olarak görülen kalite sorunu öğrenci-eğitim-hoca kalitesi başlıkları ile detaylandırılmıştır. Katılımcı ifadelerinde de yer aldığı üzere niceliksel fazlalık öncelikle öğrencilerin daha düşük başarı ile fakültelere yerleşmesine neden olmuştur. Bu durumda ilgisiz, araştırmayan, sorgulamayan öğrenci profili oluşmuştur. Ayrıca fakülteler “aşırı kapasite istenmeyen fakülteler” haline dönüşmüş ve imajı zedelenmeye başlamıştır. Eğitim kalitesinde öğrenci niteliğindeki azalmanın yanı sıra “verilen eğitimin teorik olması, uygulamaya dönük olmaması, çağın ve sektörün beklentilerinden uzak kalması” da etken olarak tespit edilmiştir. Diğer taraftan öğrenci sayısındaki niceliksel fazlalık ve niteliksel azalma, hocaların öğrenciler ile ilgilenmesinde çok büyük bir engel olarak durmaktadır. Sınıfların kalabalık olması, hoca-öğrenci etkileşiminin azalmasına neden olmakta, ilgisiz öğrenciler ise hocayı demotive etmektedirler. Elbette çok fazla işsiz mezun arasından seçilen hocaların da varlığı hoca kalitesi açısından olumsuzluk oluşturmaktadır.

Katılımcılara İİBF’lerin çok olması üzerine düşünceleri sorulmuş, genel olarak “kurulumun kolay olması, maliyet gerektirmemesi, altyapı gerektirmemesi, hoca bulmanın kolaylığı” nedenleri ile sayıca bu kadar arttığı ifade edilmiştir. Ayrıca nedenler içerisinde mutlaka “zamanın popüler bölümlerinden olması” da yer almıştır. Katılımcıların %20’si ise Açıköğretim fakültelerinin varlığını da işaret etmiştir.

İİBF’lerin sayıca fazla olmaları ve dolayısıyla kontenjanların fazlalığı bu fakültelerin sorunlarının temelini oluşturmaktadır. Kontenjanların bu kadar fazla olmasının yanı sıra diğer alanlardan mezunların da İİBF alanında lisansüstü eğitim görebilmesi bu alana ilgiyi daha da artırmaktadır.

Tablo 4’te görüleceği gibi Türkiye de en fazla ve en az öğrencisi olan İİBF’ler karşılaştırıldığında Açıköğretim fakülteleri göz önüne alınmadığında bile fakülteler arasında ciddi fark vardır. Bu durum kontenjan fazlalığı ile ilgili bir bakış açısı verebilir. Bir sınıfta 100-150 kişiye kadar öğrenci sayısı olduğunda kaliteli bir eğitim bu sayılar ile mümkün değildir. Benzer şekilde Ankara ve İstanbul Üniversiteleri Hukuk Fakültelerinde

bir sınıfta 800-900 kişi ile eğitim öğretim yapılması sonucu Türkiye’de hukukçu kalitesi sık sık sorgulanmıştır. Bu fakülterlere gelen öğrenciler bireysel olarak yetenekli olmaları ve belirli bir yüzdelik dilimden üniversiteye kabul edilmeleri nedeniyle staj dönemlerinde ve kendi kendilerine mesleğin inceliklerini öğrenmişlerdir. Eğer daha az öğrenci ile ve hocaları ile daha etkin verimli iletişim halinde ve çok daha iyi ortamlarda daha iyi eğitim alabilme imkânları olsa Türkiye hukuk alanında bugün bulunduğu seviyenin daha ötesinde bir noktada olacağı söylenebilirdi. Ayrıca Tablo 4’te en fazla öğrencisi olan ilk 10 İİBF birçok özel üniversite öğrenci sayısında daha fazla öğrenciye sahiptir. Doğal olarak buralarda eğitimin şekli, içeriği, kalitesi ve sürdürülebilirliği ciddi anlamda sorgulanmalıdır.

Tablo 4: Türkiye de En Fazla ve En Az Öğrencisi Olan İİBF'lerin Karşılaştırması

2018 Yılı Türkiye’deki En Fazla Öğrencisi Olan İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri					
	Üniversite Adı	Şehir	Fakülte Adı	Türü	Toplam
1	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir	İşletme Fakültesi	Devlet	760.182
2	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir	İktisat Fakültesi	Devlet	735.376
3	Uludağ Üniversitesi	Bursa	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Devlet	12.714
4	Dokuz Eylül Üniversitesi	İzmir	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Devlet	11.300
5	Dumlupınar Üniversitesi	Kütahya	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Devlet	10.781
6	İstanbul Üniversitesi	İstanbul	İktisat Fakültesi	Devlet	10.415
7	Süleyman Demirel Üniversitesi	Isparta	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Devlet	9.833
8	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Trabzon	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Devlet	9.825
9	Pamukkale Üniversitesi	Denizli	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Devlet	8.921
10	Adnan Menderes Üniversitesi	Nazilli	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Devlet	7.466
2018 Yılı Türkiye’deki En Az Öğrencisi Olan İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri					
	Üniversite Adı	Şehir	Fakülte Adı	Türü	Toplam
226	İstanbul Ticaret Üniversitesi	İstanbul	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Vakıf	3
225	Antalya Akev Üniversitesi	Antalya	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Vakıf	5
224	Okan Üniversitesi	İstanbul	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Vakıf	8
223	KTO Karatay Üniversitesi	Konya	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Vakıf	15
222	Altınbaş Üniversitesi	İstanbul	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Vakıf	25
220	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Sandıklı	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Devlet	38
219	Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	Adana	Siyasal Bilgiler Fakültesi	Devlet	41
218	Ayvansaray Üniversitesi	İstanbul	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Vakıf	44
217	Hakkari Üniversitesi	Hakkari	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Devlet	51
216	Bilgi Üniversitesi	İstanbul	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Vakıf	56

Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi 20.04.2020)

İİBF’lerin sorunlarında %12,31 ile en son sırada yer alan istihdam sorunu ise diğer sorunlar ile bağlantılı olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların ifadelerini özetlemek gerekirse, “niceliksel fazlalık ve niteliksel azlık nedeni ile İİBF mezunları istihdam edilememektedir.” İİBF mezunlarının istihdam edilmemesinin önündeki engeller konusunda katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Tablo 5: İİBF Mezunlarının İstihdam Edilmesi Önündeki Engeller

Engel	Yüzde
1 Niceliksel fazlalık	37,84
2 Diğer alan mezunlarının tercih edilmesi	27,03
3 Mezunların donanımlı olmaması	18,92
4 Müfredat yetersizliği	10,81
5 İİBF'nin olumsuz imajı	5,40

Tablo 5'te de belirtildiği üzere İİBF'lere yönelik işsiz imajının altında yatan ana neden olarak elbette sektörün ihtiyacından fazla mezun vermesi yer almaktadır. Mezunların fazlalığına eklenen diğer alanlardan mezun olanların iş başvurularında tercih edilmesi engeli ise İİBF'lerin işsiz imajını daha da güçlendirmektedir. Ayrıca mezunların hem okul eğitimlerinde hem de kişisel donanımlarındaki yetersizlik istihdam önündeki güçlü bir engeldir. Son yıllarda İİBF'lerin fazla tercih edilmediği görülmektedir. Bu durumun nedeni katılımcılar gözünde şu şekildedir:

Şekil 1: İİBF'lerin Tercih Edilmeme Nedenleri

İİBF'lerin tercih edilmeme sebepleri Şekil 2'de gösterildiği gibi dikkate alınacak olursa, İİBF'lerin son yıllarda çok fazla tercih edilmemesinin ana nedeni işsizlik olarak tespit edilmiştir. İstihdam sorunları olarak detaylandırılmış olan bu durumun ana nedeni çok sayıda mezunun varlığıdır. Aynı şekilde İİBF'lerin tercih edilmeme nedenlerinde de hem fakültelerin fazlalığı hem de kontenjanların fazlalığı yer almaktadır. Ayrıca öğrencilerin uzmanlaşma yönündeki eksiklikleri de tercihi etkileyen diğer bir neden olarak ifade edilmiştir. Bu durum aslında İİBF'lerin meslek kazandırmayan, uzmanlaşmanın sağlanmadığı genel disiplinler olarak düşünülmesinden öte bir şey değildir.

Katılımcılar, her ne kadar "zor, imkânsız" deseler de İİBF'lerin sorunlarının eski imajlarına kavuşmaları ile çözülebileceğini ifade etmişlerdir. Buradan hareketle İİBF'lerin eski imajlarına dönebilmeleri için katılımcıların geliştirdikleri öneriler şu şekilde olmuştur:

İlk olarak %43,94 oranında bölümlerin müfredatlarının güncellenmesi yer almaktadır. Bu doğrultuda katılımcılar müfredatların uzmanlaşmayı sağlayacak, sektör ile uyumlu, uluslararası standartlarda, uygulamalı, yabancı dilde ve dijital alanlara yapay zeka ile bütünleşmiş olması gerektiği görüşündedir. Diğer taraftan %36,36 oranında niceliksel olarak azalmanın eski imaja kavuşmada anahtar olarak görülmüştür. Niceliksel olarak azalma hem fakülte bazında hem de kontenjan bazında değerlendirilmiştir. Özellikle açıköğretim fakültelerinin kontenjanlarının azaltılması hatta kapatılması önemli olarak belirtilmiştir. Elbette hâlihazırda açık olan fakültelerin kapatılması zorlu görülse de güçlendirmelerin yapılabileceği açıktır. Ancak kontenjanların azaltılması kaliteli eğitim için elzem görülmektedir. Kontenjanların azaltılması ile birlikte fakülteleri tercih eden öğrencilerin de belirli yüzdelik dilimde olacağı ve bu şekilde nitelikli öğrenci ile eski imajın kazanılabileceği

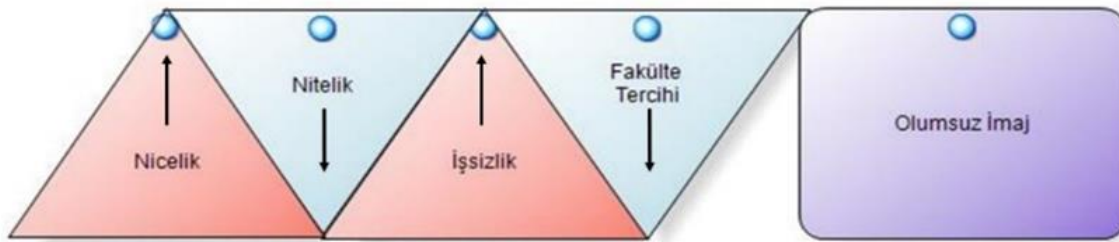
düşünülmektedir. Ayrıca sosyal bilimlere olan “kolay, herkes yapabilir” imajının yıkılması ve önemi ortaya konulmalıdır. Bu doğrultuda İİBF mezunlarının istihdam edilmesi gereken alanlarda başka alan mezunlarının çalışması sorunu da büyük ölçüde çözülecek ve İİBF’ler yeniden tercih edilen bölümler arasında yer alacaktır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç olarak İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin sorunları Türkiye’nin yükseköğretim tarihinin birikiminden, eğitimdeki genel sorunlarından, eğitim politikalarından, eğitim felsefesinden ve ülkenin siyasi, ekonomik, toplumsal yapısından ayrı değerlendirilemez. Bu alanlardaki sorunlar İİBF’lere de yansımış; hatta bu sorunun yükseköğretimde fakülteler içinde en çok yansıyanların başında İİBF’ler olduğu söylenebilir.

Yapılan çalışmalar, basında yer alan haberler, mevcut durum analizleri İİBF’lerin her geçen gün değer kaybettiklerini göstermektedir. Bu çalışma ile İİBF’lerin sorunları tespit edilerek çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. İİBF’lerin sorunlarına değinmeden önce üniversite sayılarındaki artışa dikkati çekmek gerekmektedir. Üniversite sayılarının bu artışı birçok fakülteyi çeşitli sorunlara maruz bırakmıştır. Bu fakülteler içerisinde yer alan İİBF’ler de sorunları ile baş etmeye çalışmakta, ancak her geçen gün sorunların çözümü zorlaşmaktadır. Kurulan her üniversite bünyesinde bir İİBF hatta yerine göre iki İİBF kurulması gelenek haline gelmiştir ve sonuçta diğer fakülteler içerisinde İİBF’ler sayıca en fazla fakülteler olmuştur. Bu geleneğin oluşmasında gösterişli olan İİBF imajı, mezunların önemli konumlara gelmesi ve elbette alt yapı gerektirmediğinden kurulum maliyetinin düşük olması yer almaktadır. İİBF sayısı bu denli artış göstermişken çeşitlenen fakülte ve bölüm sayıları, Açıköğretim fakülteleri işleri daha da karmaşık hale getirmeye başlamıştır. Diğer taraftan açılan her fakültede belirlenen kontenjanların yüksekliği, İİBF’leri tercih eden öğrenci kalitesinde de bir düşüşe neden olmuştur. Hatta sadece üniversite okumak için okunan bir fakülte haline dönüşmeye başlamıştır. Elbette düşük puanlar ile gelen öğrenciler eğitimlerinde de aynı şekilde sorgulamadıkları, araştırmadıkları ve öğrenme hevesinde olmadıkları için eğitim kalitesinde de bir düşüş yaşanmıştır. Aynı zamanda kalabalık sınıflar ve isteksiz öğrenci hocalarında isteksizleşmesine neden olmuştur.

Süreç içerisinde müfredatların da çağa ve sektörün ihtiyaçlarına uyum sağlayamaması, sadece teoride kalarak uygulamanın yer almaması İİBF mezunlarının sektörde de tercih edilirliliğini azaltmıştır. Sektör, İİBF mezunlarını nitelikli iş gücü olarak görmeyerek, diğer alanlardan mezun olanları bu konumlarda çalıştırmaya başlamıştır. Sonuç olarak işsizlik daha da artmış ve üniversite mezunu işsizler ordusu içinde en büyük payın İİBF mezunlarının oluşturduğu gerçeği ortaya çıkmıştır. Son yıllarda İİBF’ler tüm bu sorunlarla uğraşırken bir taraftan da kontenjanların dolmaması sorunu eklenmiştir. Kontenjanların dolmaması sonucu tercih eden öğrenciler daha da düşük puanlar ile gelmeye başlamışlardır. Bu da eğitimde kalitenin daha da azalmasına neden olmuştur. Sonuç olarak hem öğrencilerin hem de sektörün İİBF algısı olumsuzlaşmıştır. Eski gösterişli imaj yerini olumsuz imaja bırakmıştır.

Şekil 3: İİBF’lerin Sorunları

Şekil 3’de de görüldüğü üzere İİBF’lerin nicel artışı, nitelik sorununu beraberinde getirmekte, nicelik ve nitelik sorunu işsizliği ortaya çıkarmakta, işsizlik ise İİBF’leri tercih edilmeyen fakülteler haline dönüştürmektedir. Tüm bunlar İİBF’lerin imajını olumsuz etkilemektedir.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda öncelikle İİBF’lerin sayısı ve kontenjanlar kontrol altına alınmalıdır. Bu konuda hem üniversitelerden hem sektörden ve hem de mezunlardan alınacak öneriler doğrultusunda bir uygulama geliştirilebilecektir. İİBF’lerin birer türevleri olan ve 12 farklı isimde olan fakülteler 4 türe indirilmeli

ve yüksekokullar tamamen fakültelerden ayrılarak ara eleman yetiştiren okullar konumuna getirilmelidir. İİBF'ler için özellikle son yıllarda kurulan Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu gibi Yüksekokullar ile Fakültelerin ayrımı net olarak yapılmalı, fakültelerdeki kontenjanlar azaltılmalıdır. Yüksekokullar daha çok mesleki eğitim eksensli olmalı, fakülteler de mesleki eğitim yanında bilim tarihi, yönetim felsefesi, Türkiye'nin ekonomi politikası, siyasi tarih noktasında genel kültür ve entelektüel boyutu olan eğitim-öğretime daha fazla ağırlık verilmelidir. Demir ve Taşkiran'ın 2018 yılında yaptıkları çalışmada da benzer şekilde öğrenciler işsizliğin nedeni olarak mezun sayısının fazlalığını işaret etmişlerdir. Nicel olarak oluşturulan fazlalık niteliksel azlığa neden olmuştur.

Artık her ilde üniversite ve ikinci öğretim şansı olduğu için Açıköğretim fakülteleri ya kapatılmalı ya da kontenjanları oldukça kısıtlanmalıdır. Diğer taraftan elzem olan müfredat güncellemeleridir. Sektörün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde, uygulamaya yönelik, uzmanlaşmayı sağlayacak müfredat çalışmaları başlatılmalıdır. Ayrıca tıp fakülteleri 50 bin, hukuk fakülteleri 150 bin ve mühendislik fakülteleri de 280 bin yüzdeler dilimden öğrenci almaktadır. Bu anlamda ilgili fakülteler kaliteli öğrencileri temin etmek noktasında belli bir yüzdeler dilimi kabul ederek, malum bir kaliteyi yakalamışlardır. Aynı şekilde İİBF'lerde 350 bin gibi bir yüzdeler dilim belirlenerek öğrenci alınmalıdır.

Özellikle Cumhuriyet dönemi ilk kurulan birçok fakülte ve üniversitenin tepkiye dayalı bir kuruluş yolu izlediği veya bir yerlere özenilerek, Birleşmiş Milletlerin bir direktif ile kurulduğu görülmektedir. Türkiye'de felsefesi açısından gerçek manada ülkenin kalkınması gibi hedeflere sahip olan ve ülkede kurulan ilk üniversitelere göre; son yıllarda kurularak "1992 üniversiteleri" adıyla bilinen ve daha sonra kurulan üniversitelerin, birtakım yapısal ve akademik eksiklerine rağmen daha milli bir duruş ile kurulduğu iddia edilebilir. Ama uzun vadede bu iddianın doğrulanabilir olup olmadığı veya bu üniversitelerin başarılı olup olmadıkları beklenip görülmesi gereken bir durumdur. Bu noktada genelde batılılaşma eleştirilirken Rönesans ve reformda veya Avrupa üniversitelerinin temelinde Endülüs Emevilerinin ve İslam Medeniyeti'nin etkisi kabul edilen bir gerçektir. Ama batılılaşma ve Batı eksenli bir üniversite felsefesi eleştirilirken, Türkiye'deki üniversite yapısının kurulma aşamasındaki milli bir arayış noktasında, Batılıların ortaya koydukları felsefenin Endülüs Emevileri örneğinden beslenmesi bir paradoks oluşturmaktadır. Lakin burada bahsedilen Batı Medeniyeti'nden ve pozitivist bilim anlayışından bir miktar etkilenme söz konusu olacaktır. Önemli olan nokta bu etkileşimin dozajı, özün ne kadar korunduğu, öz felsefi anlayışın ne kadar muhafaza edilebildiği ve yeni kurulacak bir yükseköğretim sistemine bunun ne nispette uyarlanabilir olduğudur.

Değişim yaşanırken dijitalleşme konusunda doğru stratejiler belirlenmelidir. Günay'a (2007) göre uzaktan eğitim piyasa odaklı, girişimci, müşteri odaklı üniversite özellikle Corona virüs (Covid-19) salgını sonrası daha da alevlenen dijital üniversite gibi teknoloji ve onun kullanımı konusunda üniversite kurumu bu yeni teknolojilere teslimiyet gösterilmemelidir. Bu konuda adeta teknoloji ile müzakere yapılmalı ve üniversite ruhu ve kültürü korunmalıdır (Günay, 2007: 10). Teknoloji ile barışık insan fitratına uygun bir dijitalleşme süreci takip edilmelidir.

Son olarak Acar (2020)'ın yaptığı bir çalışmaya göre Cumhurbaşkanlığı politika kurul üyeleri ve Cumhurbaşkanlığı başdanışmanları ve diğer danışmanlarından %32 si İİBF mezunlarıdır. Ayrıca toplumun önemli kesimlerinde kaymakam, vali, Ticaret ve Sanayi Odası başkanları gibi önemli mevkilerdeki birçok kişi İİBF mezunudur. Dolayısıyla bu kişilerin okulları ve eğitimlerinin uzun vadede kaliteli olması ülkenin kazancına olacağı ortadadır. Demir ve Taşkiran'ın (2018) çalışmalarında öğrencilerin %80'i yetersiz eğitim aldıklarını bu sebeple iş bulamayacaklarını, hatta kendilerini işe almayacaklarını belirtmektedirler. Şu an İİBF'lerin içinde bulunduğu durum elbette geçici olabilir, uzun vadede bu fakülteler kapanabilir, birleştirilebilir, kontenjanlar azaltılabilir birtakım çözümler ortaya konulabilir. Bu noktada en kritik konu sosyal bilimcileri ülkenin geleceğinde, stratejisinde, ulusal güvenliğinde ne kadar önemli olduğu göz önüne alınırsa önemli bir sosyal bilim merkezi olan İİBF'ler konusunda da her alana olduğu gibi çözüm odaklı bir yaklaşımın gerekliliği kaçınılmazdır.

Kaynakça

- Acar, O. K. (2020). *Türk kamu yönetiminde danışmanlık: Cumhurbaşkanlığı danışmanları ve politika kurul üyeleri üzerinden bir değerlendirme*, 17. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu (Kayfor17), Bildiri, Yayınlanmamış çalışma.
- Antalyalı, Ö. L. (2007). Tarihsel süreç içerisinde üniversite misyonlarının oluşumu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 25-40.
- Bernal, J. D. (1995). *Modern çağ öncesi fizik*. Deniz Yurtören (çev). Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
- Bozaslan, B. M. ve Çokoğullar, E. (2015). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e modern eğitimin inşası: Devletin kurtarılmasından devletin kurulmasına. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 309-329.
- Çelik, Z. ve Gür, B. S. (2014). Yükseköğretim sistemlerinin yönetimi ve üniversite özerkliği: küresel eğilimler ve Türkiye örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(1), 18-27.
- Demir, Ö. Ve Taşkıran, G. (2018). İİBF mezun adaylarının iş bulma ümitlerini etkileyen faktörler üzerine nicel bir araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 9(1), s.42-57.
- Doğramacı, İ. (2007). Türkiye’de ve dünyada yükseköğretim yönetimi. http://www.dogramaci.net/turkiyede_ve_dunyada_yuksek_ogretim_yonetimi.pdf Erişim Tarihi: 13 Nisan 2020
- Eğitim Birimlerine Göre Öğrenci ve Öğretim Elemanları Sayılar, <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi: 14 Nisan 2020
- Erdem, A. R. (2006). Dünyadaki yükseköğretimin değişimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 299-314.
- Erdoğan, A. (2019). Osmanlı Devleti’nde kurulan ilk özel ticaret okulu: Heybeliada Rum Ticaret Mektebi. *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 8(1), 35-53.
- Erdoğan, A. (2018). *Osmanlı Devleti'nin ilk ticaret mektebinden Marmara Üniversitesi'ne Hamidiye Ticaret Mekteb-i Âlisi*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Ernek Alan, G. A. (2016). Türkiye’de yeni nesil üniversiteler / New generation universities in Turkey. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 105-118.
- Gönüllü, A. R. (2019). Sultan II. Abdülhamid’in bir yadigarı: Adana Hamidiye Sanayi Mektebi. *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, 10, 179-202.
- Gözler, K. (2019). Biga İİBF’ye Cevap, <http://www.anayasa.gen.tr/biga-iibf.htm>, Erişim Tarihi: 16 Nisan 2020
- Gözler, K. (2019). Akademinin değersizleşmesi üzerine, <http://www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm> Erişim Tarihi: 16 Nisan 2020
- Günay, D. (2007). *Yirmibirinci yüzyılda üniversite, değişim çağında yükseköğretim*. Coşkun Can Aktan (ed.). İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını.
- Günay, D. (2004). Üniversitenin neliği, akademik özgürlük ve üniversite özerkliği, *Policy*, 14, 37-44.
- Gürüz, K. (1994). *Türkiye’de ve Dünyada Yükseköğretim*, Bilim Ve Teknoloji: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, Yayın No: TÜSİAD/94. 6-167, İstanbul.
- Hetherington, H. (1965). “*University Autonomy*”, University Autonomy Today, International Association of University Presidents, Report No: 7, Paris.
- İktisadi ve Ticareti İlimler Akademileri Kanunu*. (1959). Kanun No: 7334 Kabul tarihi: 8/6/1959, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10231.pdf> Erişim Tarihi: 18 Nisan 2020
- Kaygısız, İ. (1997). Eğitim Felsefesi ve Türk Eğitim Sisteminin Felsefi Temelleri. *Eğitim ve Yaşam*, 8, 5-15.

- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. New Delhi: Sage Publications.
- Negiz, M. (2020). *Türkiye'de işletmecilik okulları: tarihsel gelişim süreci ışığında bir gelecek perspektifi*, Niğde. <https://works.bepress.com/muhammet-negiz/77/download/> Erişim Tarihi: 17 Nisan 2020
- Özkul, A. S. (2012). 19. Yüzyıl Türk Yükseköğretiminde İşletme Eğitimi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (2), 223-241.
- Patır, S. ve Yıldız, M. S. (2008). İktisadi ve idari bilimler fakültesi işletme bölümü öğrencilerinin sayısal derslerdeki başarısızlık nedenleri ve çözüm önerileri, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 13 (1), 293-315.
- Saklı, A. ve Akbulut, H. (2017). *Dünyada ve Türkiye'de üniversitelerin tarihi gelişimi*. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Öğrenci ve Akademisyenleri ile Rize Halkının Karşılıklı Algı ve Beklentileri. Ali Rıza Saklı (ed). Rize: RTEÜ Yayını.
- Şen, Z. (2012). Türkiye'de yükseköğretim sistemi eleştirileri ve öneriler. *Yükseköğretim Dergisi*, 2(1), 1-9.
- Timur, T. (2009). Mekteb-i Mülkiye, Modernleşme ve Özgürlük Kavgası 1859-1923. *Mülkiye Dergisi*, 33 (265), 181-218.
- Namal, Y. ve Karakök, T. (2011). Atatürk ve üniversite reformu (1933), *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1 (1), 27-35.
- Yükseköğretim Kurulu. (2001) *Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu*, Ankara.
- Yükseköğretim Kurumları Teşkilâtı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, KHK No: 41, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17760.pdf> Erişim Tarihi: 18 Nisan 2020
- Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu. (1983). Kanun Numarası: 2809, Kabul Tarihi: 28/3/1983, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2809.pdf> Erişim Tarihi: 18 Nisan 2020
- Yükseköğretim Kanunu. (1981). No: 2547, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> Erişim Tarihi: 18 Nisan 2020